

Posudek oponenta disertační práce

Autor: PhDr. Lukáš Miklas, MBA
Téma: Bezpečnost hospitalizovaných chráněných osob
Školitel: doc. JUDr. Jan Kolouch, Ph.D.
Školitel specialista: doc. PhDr. Barbora Vegrachtová, Ph.D., MBA
Oponent: doc. JUDr. Petr Šustek, Ph.D.

I.

Výsledky práce

Předložená disertační práce pojednává o aktuálním a významném tématu. Disertant v práci prokazuje, že tématu velmi dobře rozumí a je v něm kvalitně orientován. Provádí vlastní relevantní výzkum, na jehož základě definuje prakticky použitelná doporučení. Jde o práci kvalitní, která zcela naplňuje požadavky kladené na disertační práci.

Nutno již na začátku posudku vyjasnit, že disertant chráněnou osobou vymezuje jako *terminus technicus* následovně: „*Chráněná osoba je jedinec nebo skupina osob, které je na základě platné právní úpravy, nebo rozhodnutí oprávněného subjektu, poskytována zvýšená míra ochrany. Tato ochrana může zahrnovat fyzickou, virtuální i kybernetickou bezpečnost. Do kategorie chráněných osob spadají nejen ústavní činitelé nebo veřejně známé osobnosti, ale také vojáci, příslušníci PČR, členové bezpečnostních složek a další osoby, jejichž povaha činnosti či postavení vyžadují v daném čase zvláštní bezpečnostní opatření.*“ Chráněnou osobou se tak v předložené disertační práci vlastně rozumí osoby s vyšším rizikem ohrožení na životě a zdraví násilným činem, a to zejména na základě zvláštních právních předpisů včetně zákona o zvláštní ochraně svědka a dalších osob v souvislosti s trestním řízením nebo nařízení vlády o zajišťování bezpečnosti určených ústavních činitelů České republiky. Autor pro účely práce rovněž definuje pojem VIP pacient.

Disertant se přitom soustředí na klíčové prvky ochrany chráněných osob, totiž na ochranu osobních údajů a dalších informací o hospitalizovaných chráněných osobách jako i na zajištění jejich fyzické bezpečnosti při zachování celkové kvality zdravotní péče.

Autor v úvodu práce pečlivě, strukturovaně a detailně definuje hlavní cíl práce i dílčí cíle, které podporují naplnění cíle hlavního. Tímto hlavním cílem pak je, stručně shrnuto, identifikace klíčových rizik v oblasti bezpečnosti a ochrany osobních údajů a informací při hospitalizaci chráněných osob a formulace konkrétních a prakticky využitelných doporučení (srov. s. 19). Uvedený cíl je následně v práci beze zbytku naplněn.

Disertant v úvodu rovněž klade výzkumné otázky, na jejichž základě definuje jednotlivé výzkumné problémy, přičemž ke každému z nich formuluje konkrétní hypotézu. I přes určitou nejednoznačnost ve formulaci práce s výzkumnými otázkami (kdy není na první pohled zřejmé, zda některé z nich autor zodpověděl již na základě vstupní rešerše nebo až v průběhu svého výzkumu a jaký vlastně měly vliv na naplnění cílů práce, srov. s. 23) je práce s výzkumnými otázkami a zejména s výzkumnými problémy vhodně strukturovaná a přiměřeně detailní.

Jistou slabinou této metodologické části je nejistota, jaký význam má pro autorovu práci otázka fyzické bezpečnosti, ke které se výzkumné problémy ani hypotézy nevztahují, avšak autor ji následně v práci pojednává. V celkovém kontextu práce však jde o problém zcela minoritní povahy.

Navazující metodologické pojednání je rozsáhlé, pečlivé a kvalitní, byť ovšem s omezenou přímou návazností na samotný obsah práce. Ocenění zasluhuje mj. i identifikace omezení autorovy práce a jejích závěrů, přestože se (ne zcela správně) zaměřují spíše na zjištění vlivů komplikujících tvorbu práce než na inherentní limity jejích závěrů.

Také praktická (výzkumná) část práce je uvozena podrobným metodologickým pojednáním včetně vymezení dílčích výzkumných otázek a relevantních údajů o provedeném kvalitativním i kvantitativním výzkumu.

Struktura práce odpovídá nastíněnému metodologickému přístupu, kdy je vhodným způsobem zaměřena na vymezení obecného kontextu a souvisejících konceptů, identifikaci dílčích problematických otázek, provedení kvalitativního i kvantitativního výzkumu a formulaci doporučení pro praxi.

Původní výsledky práce jsou založeny na nastíněném kvalitativním (strukturovaný rozhovor s vybranými respondenty) a kvantitativním (dotazníkové šetření) výzkumu ve spojení s poznatky získanými v rámci teoretické části práce. Disertant navrhuje několik sad doporučení pro praxi v oblasti zajištění kybernetické i fyzické bezpečnosti chráněných osob, a to včetně přehledných vzorových minimálních standardů poskytování zdravotní péče chráněným osobám pro zdravotnické pracovníky i pro samotné chráněné osoby. Zodpovězeny jsou také hypotézy, které autor vymezuje v úvodu práce. Právě nastíněná praktická doporučení představují nejvýznamnější původní přínos práce.

Jakkoli jsou uvedená doporučení a standardy vymezeny stručně, oponent předložené práce tuto skutečnost nepovažuje za nedostatek, neboť cílem autora bylo identifikovat problematické oblasti a nastínit směr jejich řešení, přičemž řada z naznačených změn by pro bližší analýzu vyžadovala další rozsáhlou práci. Výsledky práce jsou tak především praktické, zároveň umožňují otevírat další výzkumné cesty. Disertant ostatně tento přínos práce výstižně shrnuje v závěru, kde uvádí, že výsledky práce „*poskytují konkrétní a prakticky využitelná*

doporučení, která mohou výrazně přispět ke zvýšení úrovně bezpečnosti a ochrany osobních údajů chráněných osob, a současně slouží jako podklad pro další vědecko-výzkumné aktivity v této důležité oblasti“ (s. 256).

Doktorské studium slouží mj. k prokázání schopnosti a připravenosti k samostatné činnosti v oblasti výzkumu nebo k samostatné teoretické činnosti (srov. § 47 odst. 4 zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách). Zvládnutí metod samostatné vědecké práce, dosahování nových poznatků a jejich aplikace v příslušném právním vědním oboru se rovněž řadí mezi účely doktorského studia, které jsou ověřovány mj. v rámci státní doktorské zkoušky (srov. čl. 70 odst. 1 Pravidel pro organizaci studia na Právnické fakultě Univerzity Karlovy v účinném znění). Základním požadavkem na disertační práci je její vědecká povaha. Jak uvádí Viktor Knapp, „[a]bychom mohli hovořit o skutečně vědecké práci a vědeckých poznatcích, je nutno přijít s něčím novým, nestačí pouhá kompilace, sebrání či uspořádání již známých poznatků“ (Knapp, V. *Vědecká propedeutika pro právníky*. Praha: Eurolex Bohemia, 2003, s. 21). Tato novost poznatků přitom musí být založena na kvalitní metodologii a relevantní analýze pojednávané problematiky. Výše uvedené požadavky jsou v předložené disertační práci nepochybně naplněny.

II.

Aktuálnost zpracovaného tématu

Téma disertační práce je aktuální a významně relevantní z hlediska teoretického i praktického. Z právního hlediska se vztahuje primárně k ochraně osobnosti, jako i ústavně zaručených práv chráněných osob, přičemž klíčovou otázkou v jeho kontextu jsou mj. i limity možnosti přiměřeného omezení výkonu těchto práv včetně omezení ve veřejném zájmu. Z praktického hlediska pak ochrana osobních údajů a dalších informací souvisejících s hospitalizací chráněných osob představuje pro poskytovatele zdravotních služeb v jisté míře oblast právní nejistoty, jejíž snížení je v zájmu pacientů, poskytovatelů i zdravotníků, jako i veřejnosti. Přes svůj nastíněný význam je přitom zvolené téma v odborném diskursu spíše neobvyklé. Z uvedených důvodů považuji téma za aktuální a z hlediska svého teoretického i praktického významu pro účely disertační práce vhodné.

III.

Struktura práce – zvolené metody zpracování

Práce je zpracována na 240 stranách textu včetně úvodu a závěru. Struktura práce je přehledná a logická, jednotlivé kapitoly a podkapitoly jsou členěny podrobně a zároveň srozumitelně, autor strukturu staví z doktrinního hlediska korektně. Práce je vhodně rozdělena na část teoretickou a výzkumnou, která sestává z výzkumu kvalitativního i kvantitativního a z formulace doporučení pro praxi. Metodologicky je práce přiměřeně kvalitní.

IV.

Připomínky k textu

Práce představuje původní kritickou analýzu tématu zahrnující relevantní výzkum a vymezení praktických doporučení. Jde o práci kvalitní, která jednoznačně naplňuje vědecké požadavky na disertační práci v daném oboru (srov. výše). V textu níže uvádí oponent disertační práce mj. některé kritické připomínky k textu, které nicméně mají v celkovém kontextu práce jen velmi dílčí povahu a význam.

V některých pasážích práce obsahuje (někdy i rozsáhlá) výrazně teoretická metodologická pojednání, která jsou zpracována pečlivě a zajímavě, nicméně v takové míře detailu, která má jen omezenou přímou návaznost na materiální obsah práce (např. podkapitola o metodách vědecké práce na s. 26-35, výklad o kvalitativních a kvantitativních metodách na s. 99-108, zčásti výklad o analogii na s. 56-57). To nicméně nemusí nutně znamenat slabinu práce. Naproti tomu jde o přístup, který sice v právních textech není obvyklý, avšak častěji se vyskytuje typicky v kvalifikačních pracích společenských věd a demonstruje schopnost autora přemýšlet o zvolených metodách v jejich širším kontextu. V případě předložené disertační práce by snad bylo vhodné, aby byl provedený výzkum s rozsáhlejším pojednaným teoretickým kontextem ještě úžeji propojen, jde však spíše jen o poznámku pro inspiraci autora v jeho případné budoucí výzkumné činnosti.

Práci do jisté míry schází větší teoretická ukotvenost v oblasti práva, uvážíme-li, že se (z právního pohledu) vztahuje k ochraně osobnostních práv chráněných osob, jako i k jejich ústavně zaručeným základním právům a svobodám (zejména právo na soukromí, ale také na život, na ochranu zdraví a další relevantní práva). Osobnostní práva jsou v práci přitom jen letmo zmíněna, stejně jako např. test proporcionality, který z ústavněprávní perspektivy představuje základní kritérium pro možná omezení většiny relevantních základních práv. Oponent toto ovšem uvádí s vědomím, že disertační práce není svojí povahou primárně teoreticky právní a ani to tak autor zřejmě nezamýšlel, naproti tomu je zaměřena spíše empiricky a zčásti společenskovědně, jde tedy spíše o poznámku na okraj a nikoli o závažný nedostatek.

V.

Jazyková a grafická úroveň

Z formálního hlediska je práce zpracována v odpovídající kvalitě. Její struktura je přehledná a logická. Základna pramenů je rozsáhlá a vhodně zvolená. S ohledem na to, že použitá citační norma s liší od způsobu citování obvyklého na domovském pracovišti oponenta, není oponent schopen konkrétně posoudit soulad citací s touto normou, nic však nenasvědčuje tomu, že by byla použita nesprávně. Citace jsou naproti tomu uváděny na vhodných místech a přehledně. Právní terminologii autor užívá správně. Ze stylistického hlediska je práce standardní, čtivá; jen velmi zřídka se v ní objevují ne zcela stylisticky vhodné formulace, nejde však o větší problém, překlepy jsou výjimečné. Práce na formální úrovni odpovídá požadavkům kladeným na disertační práci.

VI.

Otázky k obhajobě

Zamyslete se prosím nad možnou aplikací testu proporcionality, jak jej používá Ústavní soud, na vybrané otázky pojednané ve Vaší disertační práci, zejména pak na problematiku sdělování zdravotních údajů chráněných osob veřejnosti ve veřejném zájmu.

Má být podle Vašeho názoru odlišně přístupováno k ochraně osobních údajů různých skupin chráněných osob, např. (typově) k osobním údajům známého sportovce, voleného politika a vysokého vojenského důstojníka? V čem mohou případné rozdíly v ochraně osobních údajů těchto VIP pacientů spočívat?

Které aktuální trendy v kyberbezpečnosti a ochraně dat považujete za nejrelevantnější pro téma Vaší práce?

VI.

Doporučení

Práce splňuje požadavky kladené na práci disertační. Doporučuji ji proto k obhajobě před příslušnou komisí pro obhajobu disertační práce. V případě úspěšné obhajoby doporučuji udělení titulu Ph.D.

V Praze dne 30. 10. 2024

doc. JUDr. Petr Šustek, Ph.D.